

DISSERTATIONES

BEVEZETŐ A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA
ÉS A MÉDIA KAPCSOLATÁT TÁRGYALÓ
TANULMÁNYOKHOZ

A mesterséges intelligencia (MI) és a média kapcsolata napjaink egyik leggyorsabban fejlődő és egyben legösszetettebb kutatási területe, amely sajátos kihívásokkal szembesíti a tudományos elemzést végző kutatókat. A technológiai fejlődés üteme olyan gyors, hogy a hosszú távú és stabil állítások megfogalmazása szinte lehetetlen vállalkozásnak bizonyul. A mesterséges intelligencia alkalmazásának technológiai, szabályozási és gyakorlati aspektusai napról napra változnak, ami folyamatos revízióra készteti a tudományos közösséget. E rendkívüli dinamikusság ellenére is nélkülözhetetlen a mesterséges intelligencia média területén gyakorolt hatásainak mélyreható elemzése, mivel ezek a hatások alapjaiban formálják át nemcsak a média működését és szerkezetét, hanem szélesebb értelemben vett társadalmi nyilvánosságot is. A mesterséges intelligencia alapú technológiák alkalmazása révén alapvetően változik meg a média tartalomelőállításának módja, a tartalom terjesztése, valamint annak fogyasztása is. Ezek a változások pedig rengeteg új kérdést vetnek fel a média jelenségeit kutató tudományterületek számára.

A jelen tematikus blokkban közölt tanulmányok közös pontja az MI és a média kérdésköre, a médiatudatosságtól az algoritmusokkal kapcsolatos kérdéseken át a dezinformációig. A tudatos médiafogyasztás fogalma immár messze túlmutat a hagyományos médiaértés koncepcióján, és magában foglalja az algoritmusok működési elveinek megértését, a felhasználók kritikai gondolkodásának fejlesztését, valamint az álhírek felismerésének és kezelésének képességét. Az MI-alapú rendszerek fokozódó alkalmazása révén a médiafogyasztás egyre személyre szabottabbá válik, ami nem pusztán követi, hanem aktívan formálja is a felhasználói preferenciákat, fogyasztói viselkedést és percepciókat. Ezek a személyre szabási mechanizmusok jelentős hatással bírhatnak a közvélemény alakulására, a társadalmi diskurzus minőségére, illetve a politikai és társadalmi döntéshozatalra is. A tanulmányok másik kiemelt témája az algoritmusok elszámoltathatóságának kérdése, amely az algoritmusok vezérelte médiakörnyezetben kiemelten releváns probléma. Az algoritmusok működésének átláthatósága, ellenőrizhetősége és a döntési folyamatok megismerése technikai, etikai, jogi és társadalmi kérdéseket egyaránt felvet. A médiában alkalmazott algoritmusok nem válhatnak zárt, átláthatatlan rendszerekké, egy demokratikus társadalomban

különösen fontos, hogy a média működése átlátható és ellenőrizhető maradjon, így biztosítva a tájékozott közvélemény kialakulását, valamint a nyilvános vita szabad és nyitott jellegét.

Kiemelten fontos továbbá az algoritmusokban rejlő esetleges elfogultságok és torzítások feltárása és kritikus elemzése. Az algoritmusok működésében megjelenő torzítások ugyanis nem csupán az információ elérhetőségét, hanem a társadalmi percepciókat és viselkedésmintákat is jelentősen befolyásolhatják. Ezek a torzítások láthatatlan módon erősíthetik fel a társadalmi egyenlőtlenségeket, előítéleteket és polarizációs folyamatokat, továbbá mélyíthetik az információs és digitális szakadékokat. Ennek következtében a média által közvetített tartalom torzítása társadalmi és politikai attitűdök formálódását is befolyásolhatja, így széleskörű és messzemenő társadalmi következményekkel járhat. Az algoritmusok működésének részletes vizsgálata ezért multidiszciplináris kutatói együttműködést igényel, amely magában foglalja a társadalomtudományok, a jogtudomány, a kommunikációtudomány, valamint a technológiai tudományok közös munkáját.

A jelen tanulmányok természetesen nem tekinthetők véglegesnek vagy lezártak, tekintettel arra, hogy a mesterséges intelligencia és a média viszonyának problémaköre folyamatosan változik és új kutatási kérdéseket vet fel. A tudományos közösség számára folyamatos feladat az új ismeretek integrálása, a korábbi állítások revíziója és az új technológiai fejlesztések hatásainak elemzése. A tematikus szekció tanulmányai célul tűzik ki, hogy átfogó, alapos és sokoldalú képet adjanak a tárgyalt kérdésekről, ezáltal ösztönözve a további kutatásokat és hozzájárulva az e gyorsan változó területen folyó tudományos párbeszédhez.

Papp János Tamás
adjunktus, PPKE JÁK;
a lapszám vendégszerkesztője